

—се завърши дълбокия душевен прѣвратъ въ мислителния апаратъ на м. стития чловѣкъ, който очуди свѣтътъ съ художническия си талантъ. Отъ ненаситно страстенъ Епекуриецъ — безбожникъ, той стана смиренъ християнинъ, стана строгъ въздържателъ въ всички посоки на плѣтскитѣ нас ади; стана непоправимъ вегетариянецъ. Той прѣвърна широкото си руско сърдце на величествена казарма, въ която имаше мѣсто за всѣки вѣрующъ въ неговото ново морално учение . . . . Съ дълбоко душевно възмущение се погнуси той отъ вѣлчия принципъ „всичко за менъ, нищо за другитѣ“, и напълно се прѣдаде на Прометеевия принципъ „нищо за менъ, всичко за другитѣ“. . . . И всичко това стана за велико очудване на домашнитѣ му, на близкитѣ му, на другаритѣ му отъ „Руския Художественъ — Литературенъ Олимпъ“. При това стана и за очудване на всички руси и неруси, които, съ напрѣгнатото внимание чакаха да ги изненада той съ нѣкое ново художествено творение, написано съ перото на великия майсторъ художникъ-писателъ, какъвто бѣше до вчера.

„Сладкодумния пѣвецъ“ съ втрѣнчени погледи и съ напрѣгнатъ слуховъ апаратъ слуша психо-физиологическата лекция на „Грамадния“, и като попивателна хартия поглъща, всичко що се отнася до душѣвната метаморфоза, прѣживѣна въ дълбокъ трагизмъ отъ Толстой. Слуша съ напрѣгнато внимание, слуша сладкодумния и въ края на лекцията пита събѣседника си, като ученикъ, унесълъ се въ обясненията на своя любимъ учителъ . . . .

—Всички ли поети, писатели, художници, учени, въобще хора на висшия духовенъ животъ, въ напрѣднала възраст прѣживяватъ разигралата се трагедия въ дълбочинитѣ на душата на Толстой. Т. е. съ помощта на жестоката, неумолимата самокритика всички ли се надигатъ налъ себе си, надъ творенията си? Всички ли се възнасятъ въ нови небеса, до вчера тѣмъ не извѣстни, и отъ тукъ, отъ дълбокитѣ висини на тия нови духовни небеса плюятъ на вчерашнитѣ си творения, считайки ги за еретични, за гнѣсни, никому за нищо ненужни?

„Грамадниятъ“, съ тонътъ на веселъ шегобиецъ отговаря:

—Не всички, а само ония, които сж го прѣкалили на младини въ храма на Бахуса, Орфеуса и Ероса — „вино, музика, жени“. Сжпо плащатъ само ония отъ тѣхъ, които прѣмного сж взели отъ радоститѣ на живота изъ областта на плѣтски наслади . . . . Прѣкаленитѣ плѣтски наслади докарватъ до нервно разстройство, до погнуса отъ плѣтскитѣ радости, до разочорование — довеждатъ до разколебаната вѣра въ живота, която измжчва душата, бунтува съвѣстъта,